

SPØRG ”SKAUTRUP”

Fra Jysk Ordbogs hjemmeside kan man som bekendt kontakte os med alskens spørgsmål om jysk. Et af årets mere spændende fik vi (gennem flere mellemlid) fra en amerikansk statsborger, Leticia Pizzino. Hendes tip-tip-oldeforældre var i 1850’erne udvandret til Nebraska fra Vendssyssel, og hendes bedstemor huskede endnu en dansk sang. Leticia har optaget sangen på bånd og gengiver den, så godt det nu kan gøres i amerikansk ortografi. Nu vil hun gerne have den oversat.

1 Gock fro vindo ay me vay hen	5 What et do saya bit duh muher
Gock fro vindo ay me ven	Past a shall bet duh four
3 Frost a cooley he ah	7 Oh ah itlo ah sing
Got me mon hem me en	For me bone what ah cah

Femtelinjen viser klart, at her er dialekt på spil, formentlig vendelbomål: *Hvad er det, du siger, bitte mor*. Men der er også meget ”sort snak”, så det er sin sag at grave en sammenhæng frem. Dog – starten tyder på noget i retning af: *Gak fra vinduet, min ven* (med varieret gentagelse), og da vi var kommet så vidt, behøvede vor sekretær bare at google denne start – for straks at havne på en (i BiblioLife Production Series) digitaliseret gengivelse af Evald Tang Kristensens: *Gamle folks fortællinger om det jyske almueliv, tredje afdeling* (1892:117). Han har nemlig optegnet den pågældende vise i hele tre varianter; den, der ligger den amerikanske udgave nærmest, lyder sådan:

”Gak fra vindeven, min ven,	”Hvad er ’et du siger, lille kon’?”
kom i morrigen igjen,	”Slug en l..., lille mand,
frost og kulden haver drevet,	a vil sjöng få mi bæn,
min mand er kommen hjem.”	hwa a vel, å a kan.”

Det er altså en skæmtevis om konen, som venter besøg af en elsker, og da manden pga. frostvejr kommer uventet tilbage, advarer hun (med de fire første linjer) elskeren, som står uden for vinduet. Den indtrædende ægteemand spørger (i den følgende linje), hvem hun snakker med, og (i linje 6-7) bortforklarer hun vrissent det hele med, at hun synger for børnene.

Denne udgave virker ikke spor dialektal, men sådanne viser har vel været vandrestof, som har skiftet sprogtone og formulering efter, hvem der sang dem hvor.

Nu, hvor situationen står klar, er det straks nemmere at grave et stykke vendelbomål frem af Leticia Pezzinos nedskrivning. Et par amerikanismer har sneget sig ind siden tip-tip-oldeforældrenes tid, og et par steder er ordlyden stadig lidt uvis, men ellers må visen på vendelbomål have lydt som følger (i en lydskrift, der ligger tæt på Arne Espegaards i Vendsysselsk Ordbog). For ikke-vendelboer vedføjer vi en oversættelse til rigssprog.

”Gak frå wejjere, mi wæn ¹, hæn ²
gak frå wejjere, mi wæn.
Fråst å ku(·)l li·g ha ³
[gått] ⁴ mi må’j hjæm’ ijæn.”

”Gå væk fra vinduet, min ven,
gå fra vinduet, min ven
Frost og kulde har lige
drevet min mand hjem igen.”

”Hwa æ’t do sæj’jer, bette mu’r?”

”Hvad er det, du siger, lille
kone?”

”Pas dæ sjæl’, bette få’r.
Hå a it låw å søng
få mi bö’n, hwa a ka?”

”Pas dig selv, lille mand.
Har jeg ikke lov at synge
for mine børn, hvad jeg kan?”

¹ måske ved sammenblanding med amerikansk (*away*) (= bort)

² = bort, væk

³ en lidt sær ordstilling; har en af vore læsere et bedre forslag?

⁴ vel amerikansk *got* (= fået, drevet);
men hvad har ordlyden oprindeligt været (*fått* ?)